

Ja apsūdzētā atrašanās vietu nav iespējams konstatēt, viņu var tiesāt un notiesāt aizmuguriski, tomēr viņam ir tiesības uz vēlāku lietas iztiesāšanu pēc būtības viņa klātbūtnē no jauna

Tomēr šīs tiesības viņam var liegt, ja viņš apzināti izvairās no tiesvedības, traucējot iestādēm viņu informēt par kriminālprocesa norisi

Bulgārijā tika sākta kriminālvajāšana pret IR, kurš tika apsūdzēts par dalību noziedzīgā organizētā grupā nolūkā izdarīt noziedzīgus nodarījumus nodokļu jomā, par kuriem soda ar brīvības atņemšanu. Sākotnēji apsūdzības raksts tika izsniegts IR personīgi un IR norādīja adresi, kurā viņš ir sastopams. Taču, kad tika sākta krimināllietas izskatīšana tiesā, šajā adresē viņš nebija atrodamas, un līdz ar to *Spetsializirana nakazatelen sad* (Specializētā krimināllietu tiesa, Burgārija; turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”) nebija iespējams viņu uzaicināt uz tiesas sēdi. Iesniedzējtiesa iecēla valsts nodrošinātu aizstāvi, taču arī viņam neizdevās sazināties ar IR. Tā kā apsūdzības rakstā, kas izsniegts IR, bija pieļauts pārkāpums, tas tika atzīts par spēkā neesošu, un tiesvedība pret viņu tika izbeigta. Pēc jauna apsūdzības raksta sagatavošanas un tiesvedības atsākšanas IR atkal tika meklēts, taču viņu neizdevās atrast. Visbeidzot iesniedzējtiesa secināja, ka IR ir aizbēdzis, un puda uzskatu, ka šādos apstākļos lieta var tikt izskatīta bez IR klātbūtnes.

Tomēr, lai attiecīgā persona būtu pareizi informēta par savām procesuālajām garantijām, iesniedzējtiesa jautā, par kuru no Direktīvā 2016/343¹ minētajiem gadījumiem uzskatāma situācija, kurā atrodas IR, kas pēc pirmā apsūdzības raksta saņemšanas, bet pirms krimināllietas izskatīšanas tiesā bija aizbēdzis².

Tiesa atbild, ka Direktīvas 2016/343 8. un 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka pret **apsūdzēto, kuru valsts kompetentajām iestādēm neizdodas atrast, lai gan tās veic saprātīgus pasākumus, un kuram šīm iestādēm šā iemesla dēļ nav izdevies sniegt informāciju saistībā ar kriminālprocesu pret to, var uzsākt kriminālprocesu un attiecīgā gadījumā aizmuguriski viņu notiesāt**. Tomēr šādā gadījumā **personai principā ir jābūt iespējai pēc notiesājošā sprieduma paziņošanas tieši atsaukties uz šajā direktīvā piešķirtajām tiesībām panākt lietas izskatīšanu no jauna** vai līdzvērtīgu tiesību aizsardzības līdzekli un jaunu pārbaudi, un tādējādi atkārtot lietas izskatīšanu pēc būtības viņa klātbūtnē. Tomēr Tiesa precizē, ka **šādas tiesības** minētajai

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.).

² Konkrētāk, Direktīvas 2016/343 8. pantā ir runa par tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā. Saskaņā ar šā panta 2. punktu dalībvalstis var paredzēt, ka tiesas sēde, kurā var tikt pieņemts nolēmums par aizdomās turētā vai apsūdzētā vainīgumu vai nevainīgumu, var notikt bez minētās personas klātbūtnes ar noteikumu, ka aizdomās turētais vai apsūdzētais ir pienācīgā laikā informēts par tiesas sēdi un par neierašanās sekām, vai aizdomās turēto vai apsūdzēto, kas ir informēts par tiesas sēdi, pārstāv pilnvarots advokāts, kuru izraudzījies aizdomās turētais vai apsūdzētais, vai valsts. Saskaņā ar šīs direktīvas 8. panta 4. punktu gadījumos, kad dalībvalstis paredz iespēju, ka tiesas sēdes var notikt bez aizdomās turēto vai apsūdzēto klātbūtnes, bet nav iespējams panākt atbilstību šā panta 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem, jo, neskatoties uz saprātīgajiem centieniem aizdomās turēto vai apsūdzēto atrast, personas atrašanās vieta nav zināma, dalībvalstis var noteikt, ka nolēmumu tomēr var pieņemt un izpildīt. Minētajā gadījumā dalībvalstis nodrošina, ka brīdī, kad aizdomās turētie vai apsūdzētie tiek informēti par nolēmumu, it īpaši, kad minētās personas ir aizturētas, tās informē arī par iespēju minēto nolēmumu pārsūdzēt un par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai par citu tiesību aizsardzības līdzekli saskaņā ar 9. pantu. Konkrētāk, šajā 9. pantā ir noteikts, ka aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem ir tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā no jauna, ja viņi nav piedalījušies klātienē savas lietas izskatīšanā un nav izpildīti šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi.

personai **var tikt liegtas, ja precīzas un objektīvas norādes liecina par to, ka viņa ir saņēmusi pietiekamu informāciju, lai zinātu, ka pret viņu tiks uzsākts kriminālprocess un ar apzinātu rīcību un nolūkā izvairīties no tiesvedības kavē iestādes viņu oficiāli informēt par procesa norisi.**

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms atgādina, ka ir uzskatāms, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktam un 9. pantam, kuros runa ir par tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna piemērošanas jomu un tvērumu, ir tieša iedarbība. Šīs tiesības ir paredzētas vienīgi personām, pret kurām process notiek aizmuguriski, lai gan šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi nav izpildīti. Savukārt Direktīvā 2016/343 dalībvalstīm paredzētā iespēja – ja ir izpildīti 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi – sākt iztiesāšanu apsūdzētā prombūtnē un izpildīt pieņemto nolēmumu, neparedzot tiesības uz jaunu procesu, ir balstīta uz pieņēmumu, ka minētā persona 2. punktā minētajā situācijā ir tikusi pienācīgi informēta un ir brīvprātīgi un nepārprotami atteikusies izmantot tiesības piedalīties savas lietas izskatīšanā.

Šāda interpretācija dod iespēju ievērot šīs direktīvas mērķi, proti, veicināt tiesības uz taisnīgu tiesu kriminālprocesā, lai stiprinātu dalībvalstu uzticēšanos pārējo dalībvalstu krimināltiesību sistēmām un nodrošinātu tiesību uz aizstāvību ievērošanu, vienlaikus novēršot to, ka persona, kas, gan būdama informēta par tiesas sēdi, vai nu ar tiešu formulējumu, vai arī klusējot, bet nepārprotami ir atteikusies piedalīties savas lietas izskatīšanā tiesā klātienē, pēc aizmuguriska notiesājoša sprieduma var lūgt lietas izskatīšanu no jauna un tādējādi ļaunprātīgi ierobežot izmeklēšanas iedarbīgumu, kā arī pareizu tiesvedību. Attiecībā uz informēšanu par kriminālprocesa norisi un neierašanās sekām, Tiesa precizē, ka **atbildīgajai valsts tiesai ir jāpārliedz, vai attiecīgajai personai ir nosūtīts oficiāls dokuments, kurā nepārprotami norādīts tiesas sēdes laiks un vieta, un – gadījumam, ja attiecīgo personu nepārstāvētu pilnvarots advokāts, – eventuālas neierašanās sekas.** Turklāt minētajai tiesai ir jāpārliedz, vai šis dokuments izsniegts pienācīgā termiņā, kas attiecīgajai personai dotu iespēju – ja viņa nolemtu piedalīties tiesas sēdē – lietderīgi sagatavoties savai aizstāvībai.

Konkrētāk, attiecībā uz aizbēgušiem apsūdzētajiem Tiesa konstatē, ka **Direktīva 2016/343 nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā izslēgtas tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna tāda iemesla dēļ vien, ka attiecīgā persona ir aizbēgusi un iestādēm nav izdevies viņu atrast.** Vienīgi tad, ja precīzas un objektīvas norādes liecina, ka attiecīgā persona – lai gan tā ir oficiāli informēta par to, ka viņa tiek apsūdzēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, un tāpat zina, ka pret viņu tiks uzsākts kriminālprocess, – apzināti centusies izvairīties saņemt oficiālo informāciju attiecībā uz tiesvedības norises laiku un vietu, ir uzskatāms, ka viņa ir informēta par procesa norisi un ir brīvprātīgi un nepārprotami atteikusies izmantot savas tiesības tajā piedalīties, un šāda situācija ir kvalificējama kā Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā minētais gadījums³. Šādas precīzas un objektīvas norādes ir konstatējamās, piemēram, tad, ja minētā persona valsts kompetentajām krimināllietu iestādēm brīvprātīgi ir darījusi zināmu kļūdainu adresi vai vairs neuzturas adresē, kuru viņa ir darījusi zināmu. Turklāt, lai konstatētu, vai informācijas sniegšanas veids ir pietiekams, lai nodrošinātu, ka persona ir informēta par lietas izskatīšanu tiesā, nepieciešamības gadījumā īpaša uzmanība būtu jāpievērš, pirmkārt, publisko iestāžu centieniem informēt attiecīgo personu un, otrkārt, attiecīgās personas centieniem saņemt tai adresēto informāciju.

Turklāt Tiesa precizē, ka ar šādu interpretāciju tiek ievērotas tiesības uz taisnīgu tiesu, kas nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. un 48. pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantā.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību normu interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valsts tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valsts tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

³ Ņemot gan vērā Direktīvas 2016/343 42. un 43. apsvērumā minēto neaizsargāto personu konkrētās vajadzības.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē tā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Marta Ošleja ☎ (+352) 4303 6005